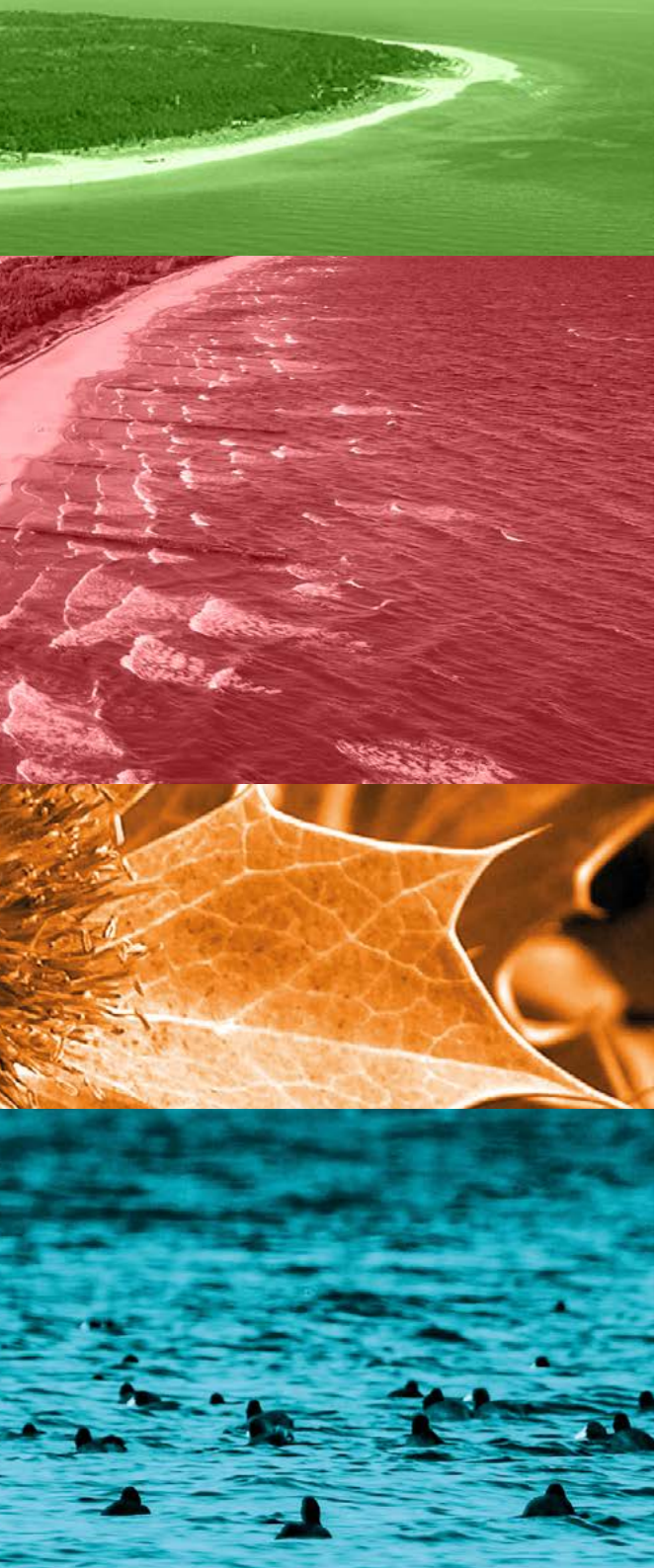

NATURALNA NORDA

ATLAS PRZYRODNICZY DLA TURYSTY

Kaszuby Północne
Stowarzyszenie Turystyczne - LOT

„Może warto, jakkolwiek wydaje się to być szalone i niemożliwe, zacząć dostrzegać coś, co trzeba chronić i pielęgnować w najbliższej okolicy. Powoli odkrywać i na nowo uczyć się własnego miejsca: starych drzew, zdziczałych parków, zapomnianych stawów, czy rowów przy drogach. Odkryć własnych sąsiadów, a w końcu także przyjrzeć się na spokojnie sobie samemu”

Ryś Kulik

W niniejszej publikacji znajdują się okazy natury, które są charakterystyczne lub rzadkie dla pobrzeży polskiej części Bałtyku, a w szczególności Pobrzeża Kaszubskiego. Jest tu opis takich gatunków roślin i zwierząt, które pojawiły się w przewodniku przyrodniczym „Kaszuby Północne na 4 pory roku". Atlas stanowi
uzupełnienie tamtych treści. Za pomocą ciekawostek, barwnych fotografii oraz map zyskujemy wiedzę ułatwiającą obserwowanie i odkrywanie kaszubskiego środowiska.
Propozycja dla miłośniczek,-ów przyrody, a także dla osób, którzy po prostu chcą wiedzieć więcej.

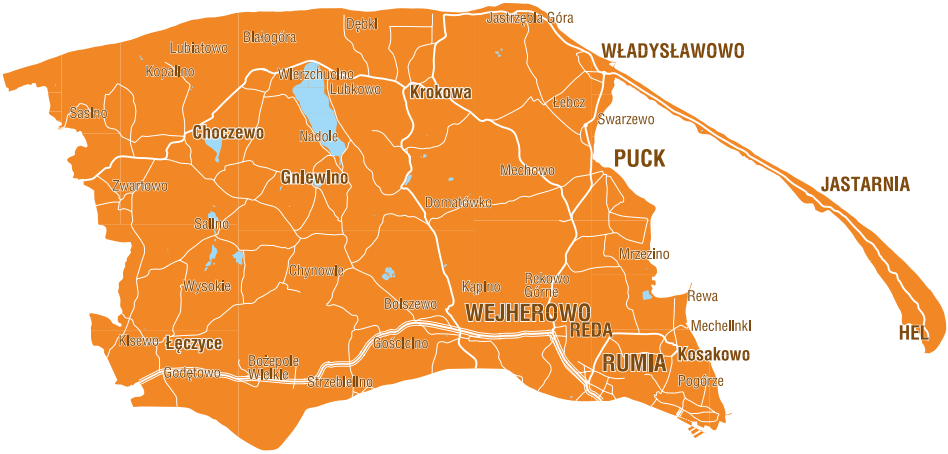
Jastrzębia Góra
Dębki
Białogóra
Lubiatowo
Kopalino
Widzichowo
Lubkowo
Krokowa
WŁADYSŁAWOWO
Łebcz
Swarzewo
Sasino
Choczewo
Nadole
PUCK
Mechowo
Gniewino
Zwartowo
JASTARNIA
Domatówko
Salino
Mrzezino
Chynowo
Wysokie
Kąpino
Bękowo Górne
Rewa
Bolszewo
WEJHEROWO
Mechelinki
REDA
Kisewo
Łęczyce
Gościno
Kosakowo
HEL
RUMIA
Godętowo
Bożepole Wielkie
Strzebielino
Pogórze

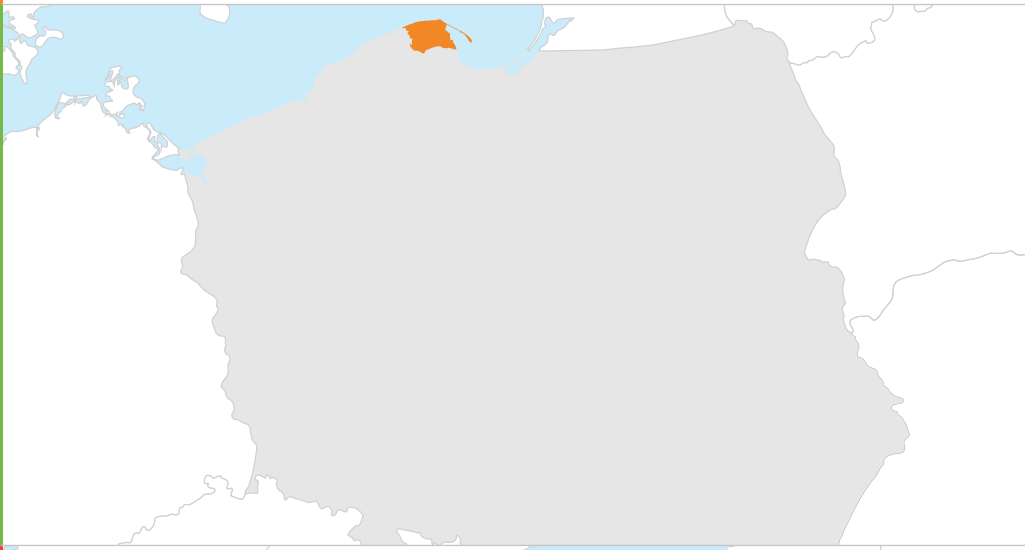

Spis treści

PTAKI

Biegus zmienny (łac. *Calidris alpina*, kasz. *biegôcz*) 10

Bielik (łac. *Haliaeetus albicilla*, kasz. *biôłi òrzéł, bielón)* 13

Bogatka (łac. *Parus major*, kasz. *cybaba*) 14

Łabędź niemy (łac. *Cygnus olor*, kasz. *kôłp sniegùlc*) 17

Mysikrólik (łac. *Regulus regulus*, kasz. *mëszikrólëk*) 18

Piecuszek (łac. *Phylloscopus trochilus*, kasz. *piecëszk*) 21

Pliszka cytrynowa (łac. *Motacilla citreola*, kasz. *cytrónowô plëszka*) 22

Trznadel (łac. *Emberiza citrinella*, kasz. *zwëczajny żôłtobrzuszk*) 25

Uszatka (łac. *Asio otus*, kasz. *ùszatô sowa*) 26

Żuraw (łac. *Grus grus*, kasz. *trulôcz*) 29

ROŚLINY

Aster nadmorski (łac. *Aster tripolium*, kasz. *sólnô astra*) 30

Babka nadmorska (łac. *Plantago maritima*, kasz. *lepiónk*) 31

Groszek nadmorski (łac. *Lathyrus japonicus*, kasz. *przëmòrsczi groszk*) 32

Honkenia piaskowa (łac. *Honckenya peploides*, kasz. *peplón*) 33

Jarząb szwedzki (łac. *Sorbus intermedia*, kasz. *szwedczi jarząb*) 34

Jasieniec piaskowy (łac. *Jasione montana*) 35

Lnica wonna (łac. *Linaria odora*, kasz. *wòniający zwóńc, wòniający zwùńc*) 36

Piaskownica zwyczajna (łac. *Ammophila arenaria*, kasz. *charztowina, pieglëca*) 37

Rokitnik zwyczajny (łac. *Hippophae rhamnoides*, kasz. *sëdwina*) 38

Rukwiel nadmorska (łac. *Cakile maritima*) 39

Szczotlicha siwa (łac. *Corynephorus canescens*, kasz. *mietelnica, karwiô trôwa)* 40

Turzyca piaskowa (łac. *Carex arenaria*, kasz. *trôwica*) 40

Wydmuchrzyca piaskowa (łac. *Leymus arenarius*, kasz. *krëwôwnica, charzt*) 41

Zamętnica błotna (łac. *Zannichellia palustris*) 42

Zostera morska (łac. *Zostera marina*, kasz. *czidz, czidza*) 43

SSAKI MORSKIE

Szarytka morska, foka szara (łac. *Halichoerus grypus*, kasz. *szari zélińt, mòrsczi pies*) 44

Nerpa obrączkowana, foka obrączkowana (łac. *Pusa hispida*, kasz. *piestrzeniowóny zelińt*) 46

Kiedy i gdzie najkorzystniej udać się na obserwację poszczególnych gatunków na Kaszubach Północnych?

PODPOWIADAMY!

Gatunek	Miejsce obserwacji	Czas obserwacji
Biegus zmienny	słonoroślowe łąki nad Zatoką Pucką, rezerwat Beka, łąki w okolicach Jastarni, Torfowe Kłyle, na uroczysku Każa, wydma w Kuźnicy przy wejściu na plażę nr 33, nad otwartym morzem	migracje wiosenne i jesienne, w drugiej połowie lipca i na początku sierpnia
Bielik	Rezerwat Bielawa, lasy w pobliżu zbiorników wodnych, zimą – niezamarzające rzeki i jeziora, Zatoka Pucka	przez cały rok, szczególnie zimą
Bogatka	wszelkiego rodzaju lasy i zadrzewienia, w tym parki i ogrody, np. lasy Mierzei Helskiej, lasy wzdłuż wybrzeża Bałtyku	migracje wiosenne i jesienne
Łabędź niemy	wydma w Kuźnicy przy wejściu na plażę nr 33, Zatoka Pucka, Jezioro Żarnowieckie, rzeka Piaśnica , ujście rzeki Redy i Zagórskiej Strugi	wiosna (marzec-maj), zima
Mysikrólik	bory świerkowe lub lasy z udziałem świerka, np. lasy w Helu, Juracie, Jastarni, Kuźnicy, Chałupach, Chłapowie, Rozewiu, Jastrzębiej Górze, Ostrowie, Karwi, Dębkach, Białogórze	przez cały rok (najlepiej wczesną wiosną)
Piecuszek	Rezerwat Beka, nad otwartym morzem, w portach, na Zatoce Puckiej; zarośla wierzbowe, zadrzewienia śród-polne, młodniki	kwiecień-maj
Pliszka cytrynowa	Rezerwat Beka i jego okolice, wybrzeże Zatoki Puckiej	lato
Trznadel	tereny rolnicze, pola, łąki i niewielkie zadrzewienia	przez cały rok, szczególnie wiosną i zimą
Uszatka	na uroczystu Każa, Torfowe Kłyle w okolicach Jastarni, rezerwat Bielawa, wydma w Kuźnicy przy wejściu na plażę nr 33, lasy i ich skraje, kępy drzew w krajobrazie rolniczym	wiosenne (marzec-maj) i jesienne migracje
Żuraw	Bielawskie Błota (platforma obserwacyjna „Ameryka", z drogi wojewódzkiej 213 skręca się na miejscowość Sulicice); wydma w Kuźnicy przy wejściu na plażę nr 33; Białogóra	koniec sierpnia/wrzesień są sejmiki żurawi; wiosna
Aster nadmorski	nadmorskie solniska, słone łąki, nad Zatoką Pucką, np. rezerwat Słone Łąki we Władysławowie, rezerwat Beka, Mechelińskie Łąki	kwitnie od czerwca do października
Babka nadmorska	nadmorskie solniska, słone łąki, nad Zatoką Pucką, np. rezerwat Słone Łąki we Władysławowie, rezerwat Beka, Mechelińskie Łąki	kwitnie od czerwca do sierpnia
Groszek nadmorski	na piaszczystych wydmach, klifach wzdłuż Bałtyku, np. Rezerwat Helskie Wydmy, Wydma Lubiatowska	kwitnie latem od czerwca do sierpnia

Gatunek	Miejsce obserwacji	Czas obserwacji
Honkenia piaskowa	na piaszczystych wydmach, klifach wzdłuż Bałtyku, np. Rezerwat Helskie Wydmy, Wydma Lubiatowska	kwitnie od czerwca do sierpnia
Jarząb szwedzki	klify, nadmorskie lasy np. Chłapowo, Jastrzębia Góra	owocuje od maja do późnej jesieni
Jasieniec piaskowy	wydmy, suche bory, miejsca piaszczyste, np. Rezerwat Helskie Wydmy, Wydma Lubiatowska	kwitnie w czerwcu i lipcu
Lnica wonna	wydmy przednie i białe, np. Rezerwat Helskie Wydmy	kwitnie latem (lipiec-jesień)
Piaskownica zwyczajna	wzdłuż wybrzeża na wydmach, np. Rezerwat Helskie Wydmy, Wydma Lubiatowska	kwitnie od czerwca do sierpnia
Rokitnik zwyczajny	klify, Wąwóz Chłapowski	kwitnie w marcu/kwietniu, a we wrześniu dojrzewają owoce
Rukwiel nadmorska	wzdłuż wybrzeża na wydmach, np. Rezerwat Helskie Wydmy, Wydma Lubiatowska	kwitnie od lipca do października
Szczotlicha siwa	wzdłuż wybrzeża Bałtyku: wydmy szare, bory sosnowe, miejsca piaszczyste	kwitnie w lipcu i sierpniu
Turzyca piaskowa	wzdłuż wybrzeża Bałtyku, na wydmach	w maju i czerwcu wyrastają kłosy
Wydmuchrzyca piaskowa	wzdłuż wybrzeża Bałtyku: plaża, wydmy	kwitnie od maja do sierpnia
Zamętnica błotna	dno Zatoki Puckiej	kwitnie od maja do września
Zostera morska	dno Zatoki Puckiej	kwitnie od czerwca do sierpnia
Szarytka morska	wody Bałtyku, kraniec Półwyspu Helskiego	jesienią, dłuższy pobyt fok na lądzie można zaobserwować na przełomie lutego i marca, gdy samica szczeni się i karmi swoje potomstwo oraz późną wiosną, kiedy linieją
Nerpa obrączkowana	wody Bałtyku, kraniec Półwyspu Helskiego	jesienią

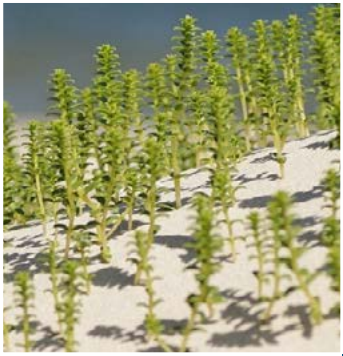

Biegus zmienny (łac. *Calidris alpina,* kasz. *biegôcz*)

Gatunek ściśle chroniony, w Polsce wymarły, spotykany licznie na przelotach.

Siedlisko: w czasie lęgów – tundra, rozległe torfowiska; na przelotach – wybrzeża morskie i zbiorniki wodne niedaleko morza.

Biegus zmienny ma długie, czarne nogi, krępą sylwetkę i szare ubarwienie, które zmienia się w okresie godowym – w czarny kwadrat na brzuchu i rudy płaszcz. Jego długi, lekko zakrzywiony do dołu, czarny dziób jest zakończony czuciową końcówką. Ptaki te mają długie, ostro zakończone skrzydła i są dobrymi lotnikami. Na lądzie biegają drobnymi kroczkami, na zmianę przystając lub przyśpieszając.
Biegusy zmienne pojawiają się na plażach i nadmorskich łąkach wokół Zatoki Puckiej oraz nad otwartym morzem każdego lata, w drugiej połowie lipca i na początku sierpnia, kiedy wracają ze swych lęgowisk w tundrze na dalekiej północy. Obecnie to najliczniejszy przelatujący przez Polskę gatunek siewkowca. Kilka lat temu był to też u nas gatunek lęgowy, choć nigdy nie był liczny. Jego populacja w naszym kraju załamała się w latach 90. XX w. i teraz biegus raczej już w Polsce nie gniazduje. Jego ostatnią ostoją były słonoroślowe łąki nad Zatoką Pucką, więc jeśli kiedyś do nas wróci, to najpewniej właśnie tu.

fot. Grzegorz Jędro

fot. Robert Nanaszko

Fot. Robert Nanaszko

Bielik (łac. *Haliaeetus albicilla,* kasz. *biôłi òrzéł, bielón*)

Gatunek zagrożony, ściśle chroniony

Siedlisko: lasy w pobliżu zbiorników wodnych, zimą – niezamarzające rzeki i jeziora, zatoki morskie.

Czy w herbie Polski jest bielik? To nie takie oczywiste. Symbolem rodowym pierwszych Piastów był najpewniej jakiś orzeł-albinos – ptak, który w wierzeniach Słowian symbolizował nieśmiertelną duszę księcia, duszę odradzającą się w kolejnych pokoleniach, ducha rodu. Ponieważ bielik jest najpotężniejszym żyjącym w Polsce orłem (z punktu widzenia nauki to orłan, nie orzeł, chociaż obie grupy ptaków są blisko spokrewnione i należą do jednej rodziny jastrzębiowatych), a przy tym najczęściej występującym dużym ptakiem szponiastym na nizinach naszego kraju, jest bardzo prawdopodobne, że to właśnie on był tym albinosem, widomym znakiem potęgi rodu i piastowskiego królestwa.
Bielik to ptak o ponad dwumetrowej rozpiętości skrzydeł, choć waży zaledwie ok. 5 kg. Na pokarm bielika składa sie ptactwo wodne i ryby. Udział procentowy tych kręgowców w diecie bielika jest zależny od populacji. Na Kaszubach gnieździ się niewiele bielików. Za to zimą można zobaczyć dziesiątki tych majestatycznych ptaków, kiedy polują i odpoczywają nad zatoką.

fot. Grzegorz Jędro

Bogatka (łac. *Parus major*, kasz. *cybaba*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: wszelkiego rodzaju lasy i zadrzewienia, w tym parki i ogrody

Bogatka jest uważana za jednego z najinteligentniejszych ptaków. Aby zdobyć pokarm, np. smaczny orzeszek, potrafi rozwiązywać różne łamigłówki. Ma doskonałą pamięć i umie uczyć się od innych. To ulubiony gatunek badaczy ptaków: występuje licznie we wszystkich rodzajach lasów, a także w parkach i ogrodach. Chętnie zajmuje skrzynki lęgowe, co ułatwia obserwację zwyczajów rodziców i wykluwających się piskląt.

Bogatki szybko się rozmnażają i – co najciekawsze – każdy osobnik ma nieco inną strategię życiową. Niektore całe życie spędzają w okolicy, gdzie się urodziły, inne odbywają dalekie podróże, z których wracają, albo osiedlają się tysiące kilometrów od miejsca pochodzenia. Niektóre wybierają życie w głuchych leśnych ostępach, inne gnieżdżą się w pobliżu siedzib ludzkich. Lubią suto zaopatrzone słonecznikiem karmniki, ale radzą sobie również na śmietnikach.

Bogatki nie są też wybredne w czasie lęgów. Jeśli nie znajdą dziupli odpowiednich rozmiarów lub skrojonej na ich miarę skrzynki lęgowej, zakładają gniazda w bardzo dziwnych miejscach: w słupku ogrodzeniowym, w starym kaloszu wiszącym na płocie albo pod nierówno ułożoną dachówką. Samice wysiadują jaja bardzo wytrwale, są odważne, ale też wiele ryzykują. Mając nieco wprawy, można je złapać, nakrywając ręką gniazdo. Najczęściej jednak do gniazd bogatek nie sięgają ludzie, tylko koty lub kuny. Po wykluciu młodych samiec i samica uwijają się, żeby wykarmić 12 piskląt. Po ich wylocie z gniazda, niektóre pary mają drugi lęg – kolejnych 10 piskląt. Ponad dwadzieścia młodych w roku to rekord wśród naszych ptaków.

fot. Magdalena Jędro

fot. pixabay.com

Fot. Barbara Mudlaff

Łabędź niemy (łac. *Cygnus olor*, kasz. *kôłp sniegùlc*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: rzeki, jeziora i stawy, zimą również zatoki morskie.

Łabędź jest symbolem wierności małżeńskiej. Potwierdzają to badania naukowe. Na tysiące przebadanych łabędzich par, „rozwód" odnotowano w kilkunastu przypadkach i to tylko wtedy, gdy parze nie udało się wychować młodych.

Łabędź to potężny ptak. Uderzeniem skrzydła może złamać rękę człowieka. Waży tyle, ile trzy średnie bieliki – jest najcięższym z naszych latających ptaków, co widać, kiedy próbuje poderwać się do lotu. Potrzebuje długiego rozbiegu: biegnie kilkadziesiąt metrów wśród rozbryzgów wody, ciężko bijąc skrzydłami.

Sto lat temu łabędzie nieme były w Polsce na skraju wyginięcia, obecnie zasiedlają niemal każde jezioro czy większy staw. Zimą na Zatoce Puckiej można zobaczyć tysiące tych ptaków jednocześnie. Czasem jest to śmieszny widok – kiedy setka niepotrafiących nurkować łabędzi „staje na głowie", żeby sięgnąć głębiej ku wodorostom rosnącym na dnie. Nad wodą połyskują wtedy tylko ich stożkowate kupry.

fot. pixabay.com

Mysikrólik (łac. *Regulus regulus*, kasz. *mëszikrólëk*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: bory świerkowe lub lasy z udziałem świerka

Mysikrólik przypomina małą, szarozieloną myszkę, z charakterystyczną koroną na głowie. U samców korona jest ciemniejsza, pomarańczowozłota, u samic jasnożółta. Również łacińska nazwa mysikrólika, czyli regulus, oznacza „małego króla".
Mysikrólik jest naprawdę maleńkim ptakiem, najmniejszym na naszym kontynencie. Waży ok. 5 g, tyle co uważane za najmniejsze wśród ptaków kolibry. Średniej wielkości koliber waży właśnie ok. 5 g. Pokarm mysikrólika stanowią jaja owadów, najdrobniejsze gąsienice i pająki.
Na Kaszubach mysikrólik jest stosunkowo licznym ptakiem lęgowym, ponieważ znajduje tu sprzyjające warunki: rozległe bory z udziałem świerka oraz niezbyt gorący klimat wiosną i latem. Ale w okresie lęgowym mysikrólik nie zwraca na siebie uwagi wśród innych ptaków. Za to jesienią i wczesną wiosną wędrujących przedstawicieli tego gatunku jest tak dużo, że pomimo niewielkich rozmiarów, nie sposób ich nie zauważyć. W niektóre dni sosnowe lasy na wybrzeżu Bałtyku aż roją się od mrowia tych maleńkich ptaszków, a wszędzie słychać delikatne dzwonienie ich głosów. Te same głosy można też usłyszeć w ciszy mroźnych zimowych dni, kiedy przypominają o odległej wiośnie.

fot. Grzegorz Jędro

fot. Grzegorz Jędro

fot. Grzegorz Jędro

Piecuszek (łac. *Phylloscopus trochilus*, kasz. *piecëszk*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: zarośla wierzbowe, zadrzewienia śródpolne, młodniki

Piecuszek jest małym, zielonkawym, niepozornym ptakiem, zamieszkującym wierzbowe zarośla nad rzekami i na torfowiskach, a także młode zadrzewienia śródpolne, młodniki i obrzeża lasów. Występuje wszędzie tam, gdzie rosną brzozy lub wierzby. Już w kwietniu na Kaszubach rozbrzmiewa jego melancholijny głos, który jest widomym znakiem nadchodzącej wiosny.

Nazwa gatunku pochodzi od kształtu gniazda – okrągłej kuli uwitej z traw i drobnych liści, z małym otworem z boku. Gniazdo umieszczone na ziemi tak zlewa się z otoczeniem, że łatwo go nie zauważyć i nadepnąć. Piecuszek zjada drobne owady, zwłaszcza mszyce.

Najbardziej niezwykłe są wędrówki piecuszka. Ten najbardziej wytrwały wśród naszych ptaków podróżnik dociera aż do Południowej Afryki. Tak daleko lecą tylko dwa razy większe od niego gajówki, długoskrzydłe jaskółki, a niekiedy także młode bociany. Gdy jednak przeliczyć odległość lotu w stosunku do długości ciała, z piecuszkiem nie może się równać żaden inny gatunek: poprzez pustynie, stepy i sawanny pokonuje on co roku odległość równą ok. 200 milionów długości swojego ciała. Aby pokonać proporcjonalną trasę, człowiek musiałby osiem razy okrążyć Ziemię wokół równika.

fot. pixabay.com

Pliszka cytrynowa (łac. *Motacilla citreola,* kasz. *cytrónowô plëszka*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: podmokłe łąki blisko otwartej wody

Pliszka cytrynowa to gatunek rzadko występujący na Kaszubach, można ją spotkać zaledwie w paru miejscach. A jednak ten żółty, długoogoniasty mieszkaniec mokradeł to właśnie Kaszuby spośród innych miejsc w Polsce szczególnie sobie upodobał.
Pliszki cytrynowe przybyły do nas ze wschodu, jeszcze kilkadziesiąt lat temu gnieździły się w głębi Rosji. Pierwsze dwa osobniki zaobserwowano na terenie Polski w 1887 r., ale przez następne 90 lat stwierdzono obecność tylko jednego przedstawiciela tego gatunku. Po wojnie pliszki cytrynowe zaobserwowano ponownie w 1976 r., w okolicach Pucka, jednak przez kolejne osiem lat nie widywano ich w naszym kraju. Za to w 1985 r. koło Jastarni stwierdzono w sumie obecność 14 przedstawicieli tego gatunku. Od tego czasu obserwowano je regularnie. Po kolejnych dziewięciu latach pliszki cytrynowe zaczęły się w Polsce gnieździć, jednak nie na wschodzie, skąd miałyby najbliżej do swoich rosyjskich mateczników, ale na Kaszubach, w rezerwacie Beka i jego okolicach. Od tej pory są tu już nieprzerwanie obecne. Wybrzeże Zatoki Puckiej stało się ich polską ostoją. Kaszuby to prawdziwy „pliszkowy raj", można tu spotkać wszystkie cztery gatunki pliszek zamieszkujących Europę: siwą, żółtą, górską i, oczywiście, cytrynową.

fot. Grzegorz Jędro

fot. Grzegorz Jędro

fot. Martha de Jong-Lantink - https://flic.kr/p/2gAbZxP

Trznadel (łac. *Emberiza citrinella*, kasz. *zwëczajny żółtobrzuszk*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: tereny rolnicze, pola, łąki i niewielkie zadrzewienia

Trznadel to intensywnie żółty ptak, którego głos można usłyszeć w słoneczne, jeszcze zimne, marcowe poranki. Jego śpiew łatwo poznać po tym, że melodia wpierw szybko przyśpiesza, a ostatni dźwięk jest długo pociągnięty. W tradycji ludowej śpiew trznadla łączono z rytmem słów „Nie będzie starej kobyle nic". Faktycznie słowa te idealnie wpasowują się w melodię wyśpiewywaną przez trznadla, jeśli „nic" przeciągniemy przez kilka sekund.

Trznadle zamieszkują w pobliżu terenów rolniczych, w sąsiedztwie pastwisk i pól uprawnych, w kępach drzew, na skraju lasów i nad mniejszymi rzekami. Ponieważ takich miejsc na Kaszubach nie brakuje, można tu zobaczyć wielu przedstawicieli tego gatunku.

Trznadel jest trzecim najliczniejszym gatunkiem ptaków w Polsce. Ciągle nie jest trudno zobaczyć zimujące stado albo śpiewającego wiosną samca, jednak liczebność trznadli na Kaszubach spada, podobnie jak w całej Europie. Mimo to nadal jest to bardzo pospolity ptak, chociaż nie aż tak liczny, jak dawniej.

fot. pl.wikipedia.org/Notafly/CC BY-SA (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

Uszatka (łac. *Asio otus*, kasz. *ùszatô sowa*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: lasy i ich skraje, kępy drzew w krajobrazie rolniczym

Do niedawna naukowcy sądzili, że uszatka jest ptakiem w zasadzie osiadłym (stare ptaki faktycznie najczęściej prowadzą osiadły tryb życia). Po lęgach młode rozpraszają się w poszukiwaniu miejsc do osiedlenia, ale regularnie nie wędrują. Tymczasem nad Bałtykiem można obserwować coroczny przelot tysięcy uszatek – jesienią na południowy zachód, a wiosną z powrotem, ku wschodowi. Wtedy Półwysep Helski staje się swoistą „pułapką" dla sów, które jak mogą, unikają przelotu nad morzem. Ptaki te ciągną wzdłuż wybrzeża, a potem wzdłuż półwyspu, gdzie wszystkie muszą skoncentrować się na kilkusetmetrowym pasie lądu. W końcu i tak dolatują do morza. Jak sobie radzą w tej sytuacji, nie wiadomo, ale w końcu trafiają na lęgowiska w Estonii czy Finlandii. Poświadczają to obrączki zakładane im przez ornitologów.
Uszatki lęgną się też stosunkowo często na Kaszubach. W odróżnieniu od wielu innych sów, niespecjalnie cenią sobie sąsiedztwo człowieka. Wolą samotną kępę drzew wśród pól, ze starym gniazdem sroki czy wrony, w którym się osiedlają. Przez cały rok polują na myszy i norniki. Zjadają setki tych gryzoni.

fot. pixabay.com

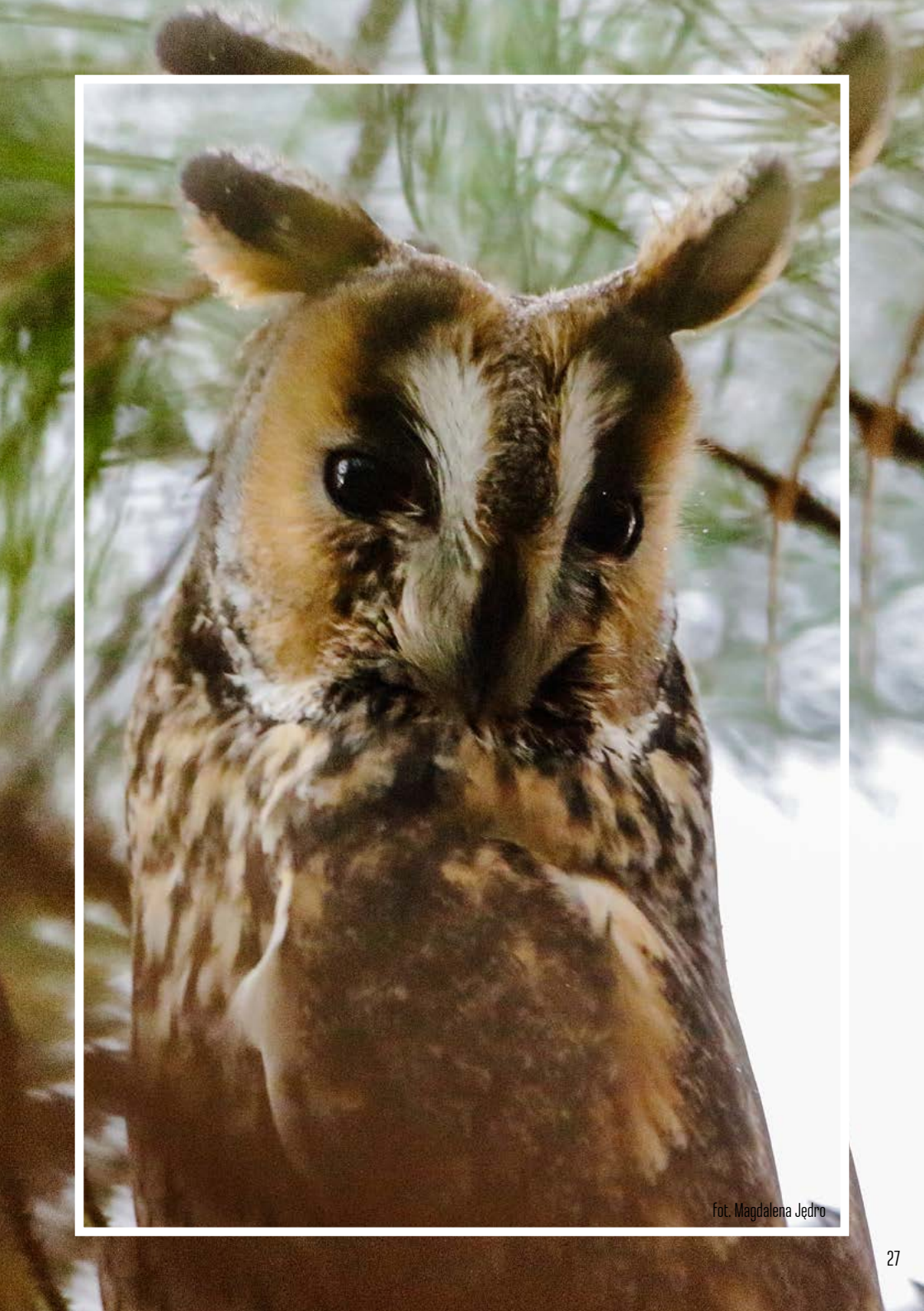

fot. Magdalena Jędro

Fot. Robert Nanaszko

Żuraw (łac. *Grus grus*, kasz. *trulôcz*)

Gatunek ściśle chroniony

Siedlisko: tereny podmokłe, zarówno w lesie, jak i na otwartej przestrzeni, wrzosowiska

Żuraw stał się przedmiotem licznych przysłów i legend. Jest ptakiem najczęściej malowanym przez pejzażystów na płótnach oraz opisywanym w literaturze. W swej twórczości o żurawiach pisali m.in. Słowacki, Mickiewicz, Staff, Kasprowicz, Sienkiewicz czy Orzeszkowa. Żurawie fascynują też naukowców, i to od czasów starożytnych, od Arystotelesa.

Żurawie kojarzą się przede wszystkim z charakterystycznym „tańcem", podczas którego poruszają się wytwornie i z gracją: podbiegają do siebie z rozłożonymi skrzydłami, dygają, kłaniają się sobie i podskakują, wstrząsając piórami. Na koniec podnoszą głowy do góry, wydając z siebie potężny głos. Podobny, przenikliwy głos, zwany klangorem, towarzyszy im w czasie wędrówki. Podczas przelotów smukłe, ale potężne ptaki tworzą klucz – lecą, uderzając powoli skrzydłami, ustawione długim szeregiem, jeden za drugim, dziób za nogami poprzednika. Krzykiem nawołują towarzyszy.

Na Kaszubach żurawie występują masowo w czasie lęgów, są bardzo liczne podczas przelotów, a ostatnio zdarza im się tu nawet zimować.

fot. pixabay.com

Aster nadmorski (łac. *Aster tripolium*, kasz. *sólnô astra*)

Gatunek narażony na wymarcie, ściśle chroniony

Siedlisko: nadmorskie solniska, słone łąki

Astry nadmorskie można spotkać tylko na słonych łąkach – to jedne z najpiękniejszych roślin, jakie tam odnajdziemy. Choć są dwuletnie, przypominają wieloletnie astry hodowane w ogrodach. W pierwszym roku przy ziemi pojawia się tylko rozetka mięsistych liści, dochodzących do 3 cm długości. W kolejnym roku astry osiągają wysokość jednego metra i kwitną od czerwca do października. Niebieskofioletowe lub różowawe kwiatostany, podobne do baldachimu, są tworzone przez koszyczki kwiatów ustawione w jednej płaszczyźnie. Po przekwitnięciu i dojrzeniu nasion, każdy koszyczek kwiatowy przypomina wyglądem mały dmuchawiec

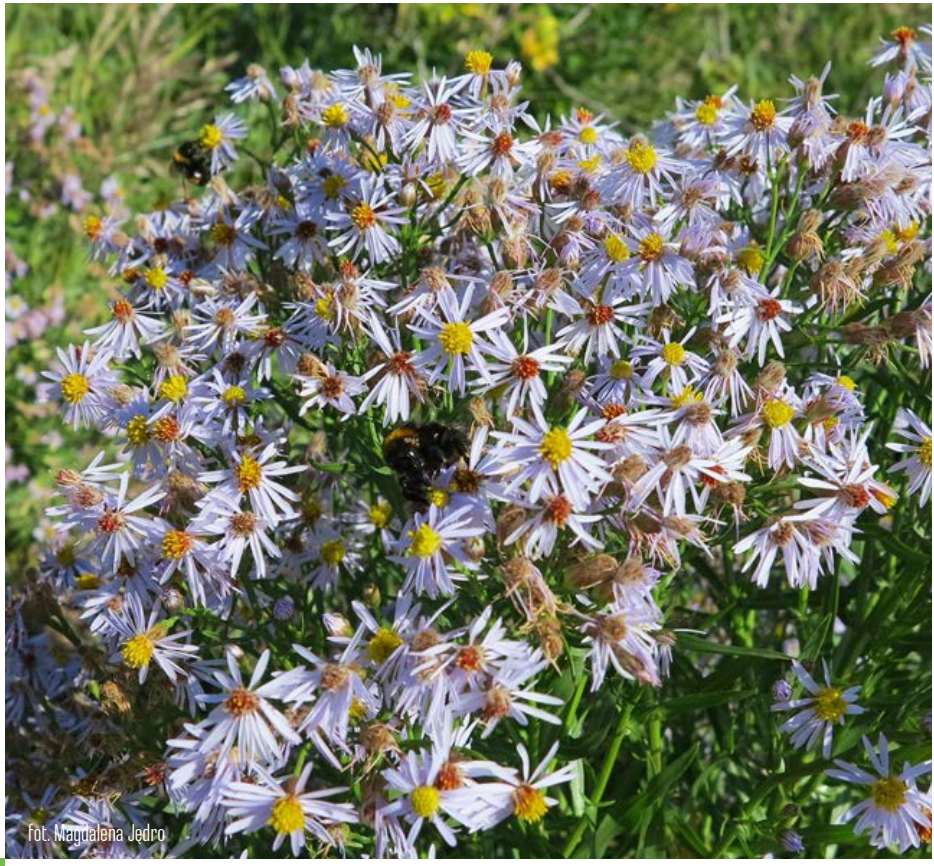

fot. Magdalena Jędro

Babka nadmorska (łac. *Plantago maritima*, kasz. *lepiónk*)

Gatunek narażony na wymarcie, ściśle chroniony

Siedlisko: nadmorskie solniska, słone łąki

Roślina ta nie może funkcjonować poza słonawym środowiskiem. Podobnie jak gatunki pokrewne – babka zwyczajna i lancetowata – jest to bylina o palowym korzeniu, jej kwiatostan ma formę kłosa, a liście – zebrane w rozetki – są długie (do 20 cm) i wąskie (3–6 mm), mogą być drobno ząbkowane na brzegu. To powoduje, że kępa babki nadmorskiej przypomina trawę. Od czerwca do sierpnia kłosy kwitną na wysokości równej liściom lub ponad nimi. Mimo że gatunek ten znany jest w różnych odmianach na całym świecie, w Polsce spotkamy go niemal wyłącznie nad Zatoką Pucką i w rejonie Zalewu Szczecińskiego.

Groszek nadmorski (łac. *Lathyrus japonicus*, kasz. *przëmòrsczi groszk*)

Gatunek bliski zagrożenia

Siedlisko: wydmy przednie, klify

Idąc przez pas wydm przednich, bezpośrednio sąsiadujących z plażą, możemy napotkać roślinę przypominającą wyglądem ozdobny groszek pachnący, uprawiany w naszych ogrodach. Dorasta ona do 60 cm długości i płoży, rozrastając się wieloma rozłogami. Źle znosi wydeptywanie, więc trzeba poszukać jej nieco dalej od ścieżki na plażę. Liście złożone 3–6 ułożonych naprzeciw siebie listków zakończone są wąsami czepnymi. Od czerwca do sierpnia groszek nadmorski zakwita, wydając kwiatostany, składające się z 5–9 kwiatów w odcieniach różu i fioletu. Po zapyleniu powstają z nich żółtawe lub czerwonawe strąki, zawierające czarne nasiona. Strąki te zjadają większe kręgowce, które – wydalając same nasiona – przyczyniają się do rozsiewania groszku.

fot. pixabay

Honkenia piaskowa (łac. *Honckenya peploides,* kasz. *peplón*)

Gatunek bliski zagrożenia

Siedlisko: wydmy przednie, klify

Roślinę spokrewnioną z goździkiem możemy spotkać na pograniczu plaży i formującej się wydmy. To bardzo trudne środowisko, ponieważ niesiony wiatrem piasek jest niestabilny i często zasypuje rosnące tu organizmy. Honkenia świetnie sobie radzi – rozbudowany system korzeni sięga w razie potrzeby kilka metrów w głąb podłoża, a nowe korzenie mogą wyrastać z zasypywanych pędów, które dochodzą do 30 cm długości. Pędy pokładają się, ale zazwyczaj ich końcowa część jest wzniesiona. Z daleka mają często żółtozielony odcień. Honkenia jest sukulentem, to znaczy, że ma zgrubiałe liście z zapasami wody. Wyrastają one z łodygi w czterech rzędach, naprzeciw siebie, co z daleka przypomina charakterystyczny „stos". Niepozorne kwiaty z pięcioma działkami kielicha i pięcioma białymi płatkami pojawiają się na szczycie pędów przez całe lato. Uderzające w nie ziarenka piasku mogą je zapylać. Dojrzały owoc przypomina małą, żółtą figę. Honkenia jest bardzo wrażliwa na wydeptywanie i odsłonięcia, dlatego na tłocznych plażach ma utrudnione warunki do rozwoju.

fot. Magdalena Jędro

Jarząb szwedzki (łac. *Sorbus intermedia*, kasz. *szwedzczi jarząb*)

Gatunek zagrożony, ściśle chroniony

Siedlisko: klify, nadmorskie lasy

fot. pixabay

Ojczyzną dochodzącego do 15 m wysokości drzewa, a czasem wysokiego krzewu, jest Szwecja. Przyjmuje się, że jarząb szwedzki naturalnie zasiedlił również wybrzeża Bałtyku Południowego. Gdzie indziej został wprowadzony sztucznie. W Polsce spotkamy go pomiędzy Kołobrzegiem a Gdynią. Jeśli rośnie samotnie lub ma przestrzeń do wzrostu, wykształca gęsto ulistnioną, kulistą koronę. Jego liście są sztywne, w kształcie jajowate, o krawędzi wyglądającej jak nieregularnie ząbkowane ostrze. Bywają też nieco głębiej powcinane. Górna strona jest naga, a spodnia filcowato owłosiona, tak że liść ma szarawą barwę. W maju i w czerwcu jarząb kwitnie na biało. Jego kwiaty są zebrane w kwiatostany przypominające baldachy, podobnie jak u jarzębiny pospolitej. Poszczególne kwiaty zakwitają obok siebie na jednej płaszczyźnie, co przypomina z daleka małe białe parasole lub baldachimy. Drzewo owocuje do późnej jesieni. Pomarańczowoczerwone owoce o średnicy ok. 13 mm są jadalne, w konsystencji mączyste, a w smaku słodkie. Można je zrywać pod warunkiem, że pochodzą ze sztucznego nasadzenia.

fot. Magdalena Jędro

Jasieniec piaskowy (łac. *Jasione montana*)

Gatunek pospolity w całym kraju

Siedlisko: wydmy, suche bory, miejsca piaszczyste

Latem i wczesną jesienią, wśród muraw porastających wydmy szare lub na zapleczu wydm przednich, zwracają naszą uwagę niebieskie lub niebieskofioletowe, główkowate kwiatostany. To jasieniec piaskowy, często w odmianie nadmorskiej, nieco innej niż występująca na piaskach w całej Polsce. Z jednej kępki wyrasta wiele rozgałęzionych łodyg o wysokości ok. 30 cm. Roślina ma wąskie, lancetowate liście o falistych lub karbowanych brzegach. Główki kwiatostanów otoczone są od dołu rombowatymi listkami okrywy.

fot. pixabay.com

fot. pixabay.com

Lnica wonna (łac. *Linaria odora,* kasz. *wòniający zwóńc, wòniający zwùńc*)

Gatunek narażony na wymarcie, ściśle chroniony

Siedlisko: wydmy przednie i białe

Jeśli zdarzy się nam przejść przez wydmę białą lub szarą w lipcu lub sierpniu, możemy napotkać okazałe żółte kwiaty, zebrane w luźne grona na szczycie pędów. Ich wnętrze zamykają płatki zrośnięte jakby w dwie wargi. W tylnej części kwiatu zauważymy długi, prosty wyrostek o długości 8 mm, tzw. ostrogę, a wrażliwi na zapach poczują waniliową woń. Lnica wonna to wieloletnia roślina, której pędy wznoszą się do 40 cm. Pojedyncze albo rozgałęziające się łodygi pokrywa wosk, co może im nadawać niebieskawy odcień. Nieliczne liście są wąskie, o szerokości 1 mm i gładkiej krawędzi. Roślina ta jest bardzo wrażliwa na wydeptywanie. Występuje tylko na wybrzeżach Bałtyku.

fot. Magdalena Jędro

fot. Magdalena Jędro

Piaskownica zwyczajna (łac. *Ammophila arenaria,* kasz. *charztowina, pieglëca*)

Siedlisko: wydmy, suche bory, miejsca piaszczyste

Każdy, kto kiedykolwiek wybrał się na plażę poza wybrzeżem klifowym, na pewno spotkał tę niezwykłą trawę. Jej okazałe kępy, dochodzące do 1 m wysokości, są roślinnymi pionierami wydm białych i szarych na wybrzeżach europejskich. Nierzadko porastają szczyty wydm ruchomych. Liście piaskownicy mają szerokość do 6 mm. Uważnie się przypatrując, dostrzeżemy na nich 6–13 żeberek (nerwów). Gdy jest mokro, liście pozostają otwarte, a w skwarze i suszy zwijają się w rurkę. Od silnie nagrzanego latem piasku chroni roślinę tzw. tunika, brązowa okrywa, złożona z martwych nasad liści. Latem i wczesną jesienią piaskownica zakwita, wytwarzając wiechy, które składają się z wielu małych kłosów. Dochodzą one do 17 cm długości. Podziemne pędy tej trawy – rozłogi – potrafią osiągać nawet kilka metrów długości. Roślina broni się przed zasypywaniem, szybko rosnąc w górę i wytwarzając nowe kłącza. Jeśli wydma się osypie, luźne podziemne pędy zakorzeniają się, gdy tylko znajdą kontakt z podłożem.

Rokitnik zwyczajny (łac. *Hippophae rhamnoides*, kasz. *sëdwina*)

Gatunek częściowo chroniony

Siedlisko: klify

Chociaż krzew ten bywa u nas sadzony w niektórych ogrodach, w miastach, bądź na terenach poprzemysłowych, to jego ojczyzną w Europie są wybrzeża Bałtyku. Rokitnik świetnie radzi sobie na niestabilnym podłożu klifów: rozmnaża się przez wytwarzanie podziemnych pędów, a w ubogiej glebie pomaga mu przetrwać symbioza z bakteriami, które dostarczają mu azot. Wysokość krzewów rokitnika dochodzi do 6 m. Ich pędy są szare, a najmłodsze cierniste. Wąskie liście przypominają niektóre wierzby, od spodu mają srebrzyste włoski. Rokitnik jest dwupienny, tzn. na jednej roślinie wytwarza kwiaty męskie lub żeńskie. Te ostatnie, gdy kwitną w marcu lub kwietniu, przypominają żółte szyszki albo kwiatostany sosny. Gdy zostaną zapylone, jesienią wydają owoce wyglądające jak żółte jagody. Są one jadalne, ale bardzo kwaśne. Robi się z nich pyszne galaretki, soki i inne przetwory popularne w krajach bałtyckich, Rosji i Niemczech. Należy jednak pamiętać, że na klifach i wydmach zbieranie owoców rokitnika jest zabronione, warto więc zasadzić tę roślinę w swoim otoczeniu. .

Fot. Piotr Widerski

Rukwiel nadmorska (łac. *Cakile maritima*)

Gatunek bliski zagrożenia

Siedlisko: plaża, wydmy przednie

Jednoroczną roślinę, spokrewnioną z rzeżuchą, rukolą i kapustą, można spotkać u podnóża wydm, czasem także w zagłębieniach na plaży. Lubi rosnąć na kidzinie, czyli nagromadzonych szczątkach glonów i innych organizmów wyrzuconych przez fale na brzeg. Trzeba się uważnie przypatrzeć, by znaleźć jej małe okazy. Jednak w sprzyjających warunkach roślina ta mocno się rozgałęzia i tworzy kępy osiągające blisko 0,5 m długości. Na nagiej łodydze wyrastają mięsiste liście, które najczęściej są głęboko podzielone – trochę jak u znanej nam rukoli. Rukwiel jest sukulentem – w zgrubiałych liściach gromadzi wodę, radząc sobie w ten sposób z nadmiarem soli. Od lipca do późnej jesieni roślina zakwita, tworząc kwiatostany na szczycie pędów. Pojedynczy kwiat ma cztery płatki o długości do 1 cm, ustawione na krzyż. Często poniżej kwiatów widać dojrzewające owoce, które przypominają małe strąki. Cała roślina jest jadalna, podobnie jak wiele innych kapustowatych, a w smaku przypomina rzeżuchę albo chrzan. Rukwiel bierze udział w formowaniu się wydm. Szkodzi jej wydeptywanie, zakładanie opasek betonowych i silne sztormy. Nie poradzi sobie poza słonym środowiskiem. W przyszłości może posłużyć nam jako gatunek uprawny na zasolonych, zniszczonych działalnością człowieka glebach.

fot. Magdalena Jędro

Szczotlicha siwa (łac. *Corynephorus canescens*, kasz. *mietelnica, karwiô trôwa*)

Siedlisko: wydmy szare, bory sosnowe, miejsca piaszczyste

Fot. Magdalena Jędro

Zwarte kępy tej wieloletniej trawy łatwo zauważyć zwłaszcza na wydmach szarych. Osiągają do 30 cm wysokości. Młode rośliny i te rosnące w trudnych warunkach wyglądają tak, jakby z piasku wystawały kolce jeżowców. Pochwa liściowa, czyli dolna część liścia okalająca źdźbło trawy, ma purpurowy odcień. Sinozielone liście są wąskie jak igły. W lipcu i sierpniu szczotlicha kwitnie, wydając małe kłoski zebrane w długą na 5–10 cm wiechę, kwiatostan o budowie podobnej jak u owsa. Jeśli wiatr zasypie kępę, to źdźbła zakorzeniają się na wysokości wyższych węzłów. W przypadku oberwania czy wyrwania z korzeniami, szczotlicha łatwo przyjmuje się na nowym miejscu.

Turzyca piaskowa (łac. *Carex arenaria*, kasz. *trôwica*)

Fot. Magdalena Jędro

Gatunek częściowo chroniony

Siedlisko: wydmy

Turzyca pojawia się jako jedna z pierwszych roślin na wydmach, należy więc do pionierów rozpoczynających utrwalanie wydmowego podłoża. Czasem występuje także w nadmorskich borach. Osiąga od 15 do 60 cm wysokości. Można ją poznać po tym, że z piaszczystego podłoża – w jednej linii i w regularnych odstępach – wyrastają jej kolejne kępki. Łodyga takiej kępki ma trójkątny przekrój, a wąskie liście wyglądają, jakby były zgięte pośrodku. Z niektórych pędów wyrastają w maju i czerwcu kłosy o długości do 7 cm, złożone z małych kłosków, których liczba sięga 16.

Wydmuchrzyca piaskowa (łac. *Leymus arenarius,* kasz. *krëwôwnica, charzt*)

Siedlisko: plaża, wydmy

Trawa ta w Polsce naturalnie występuje jedynie nad Bałtykiem. Podobnie jak towarzysząca jej piaskownica zwyczajna, wydmuchrzyca jest królową wydm. Czasem mylą się nam te dwa gatunki, dorastające do podobnej wysokości ok. 1 m. Źdźbła wydmuchrzycy są grube, a liście szersze niż u piaskownicy (do 12 mm), sztywne, ostre i kłujące. W trakcie suszy zwijają się. Cała roślina ma niebieskawozielony nalot. Od maja do sierpnia kwitnie, wydając długie do 30 cm tzw. kłosy złożone, składające się z pojedynczych kłosów. W porównaniu do piaskownicy, jej kwiatostany są cieńsze. Trawa ta jest też bardziej azotolubna, więc lubi rosnąć w miejscach zalewanych przez fale. Przez to na jej liściach zatrzymują się miotane wiatrem ziarenka piasku, formując zaczątki wydm. Roślina wytwarza wiele dość płytkich podziemnych pędów – rozłogów, które sprzyjają utrwalaniu wierzchniej części wydmy. Gorzej niż piaskownica znosi zasypywanie piaskiem.

fot. Magdalena Jędro

Zamętnica błotna (łac. *Zannichellia palustris*)

Gatunek narażony na wyginięcie

Siedlisko: dno Zatoki Puckiej

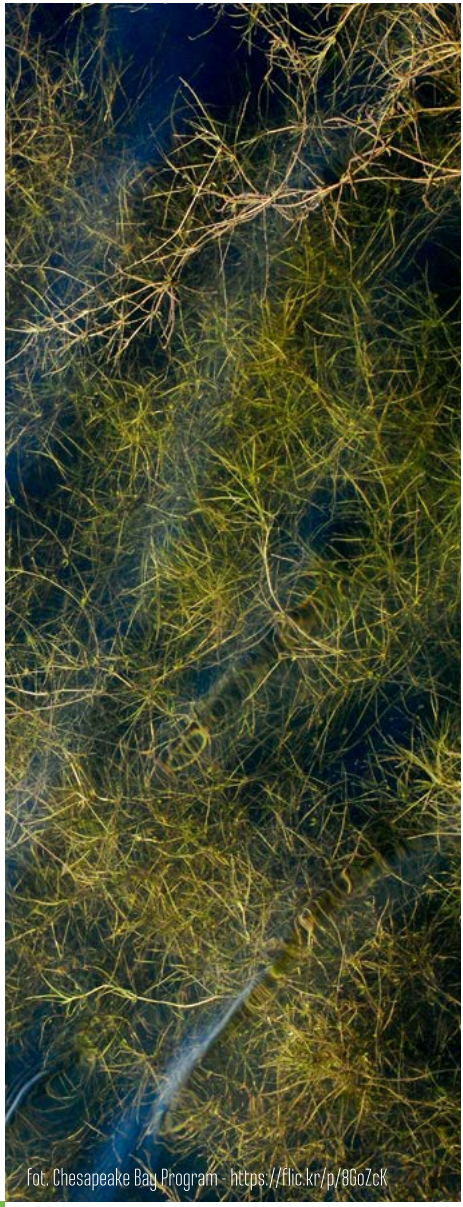

Fot. Chesapeake Bay Program - https://flic.kr/p/86oZcK

Tę drobną roślinę możemy spotkać w Zatoce Puckiej już na głębokości ok. 0,5 m. Tworzy tu pionierskie skupiska większych roślin. Można ją podpatrzeć, używając maski do nurkowania. Nitkowate pędy osiągają do 0,5 m długości. Liście, również nitkowate, o szerokości do 1 mm i długości do 10 cm, poddają się nawet najmniejszemu ruchowi wody. Zazwyczaj wyrastają z łodygi co 4 cm, zebrane po trzy w węźle, z którego mogą wyrastać nowe korzenie. Na wierzchołkach pędów w okresie od maja do września rozwijają się zbliżone do siebie, niepozorne kwiaty męskie i żeńskie. Z tych ostatnich po zapyleniu powstają jajowate, zielone owoce.

Zostera morska (łac. *Zostera marina,* kasz. *czidz, czidza*)

Gatunek narażony na wyginięcie, ściśle chroniony

Siedlisko: dno Zatoki Puckiej

Zostera morska porasta dno Zatoki Puckiej na głębokości 2–10 m. Aby zobaczyć ją w naturalnych warunkach, trzeba zatem zanurkować. Czasem jednak po silnym sztormie możemy znaleźć jej liście i pędy na nadzatokowej plaży. Bywa też, że zaplącze się w sieci rybakom i wtedy również możemy ją obejrzeć z bliska. Łodygi zostery płożą się na piaszczystym lub mulistym dnie rośnie, z ich węzłów wyrastają korzenie. Liście sięgają 1 m długości i 9 mm szerokości. Każdy z nich ma 3–11 równoległych nerwów. Koniec liścia jest zaokrąglony, tępo zakończony. Roślina kwitnie pod wodą, wytwarzając kwiaty męskie i żeńskie, zebrane razem w kłos. Zapylenie odbywa się przy udziale ruchów wody, dlatego nitkowate ziarno pyłku zostery jest 5 razy dłuższe niż u lądowych roślin. Roślina ta odgrywa ogromną rolę w stabilizacji piasku i mułu na dnie zatoki, stając się schronieniem dla ryb, skorupiaków i wielu bezkręgowców. Niegdyś stanowiła paszę dla koni, a wysuszonymi liśćmi wypełniano materace i sienniki.

fot. Piotr Widerski

Szarytka morska, foka szara (łac. *Halichoerus grypus*, kasz. *szari zélińt, mòrsczi pies*)

Gatunek: najmniejszej troski, ściśle chroniony

Siedlisko: wody Bałtyku, ustronne plaże i przybrzeżne łachy

Ocenia się, że rejon Zatoki Gdańskiej jest jednym z najważniejszych miejsc bytowania morskich ssaków zasiedlających Bałtyk Południowy: trzech gatunków fok i morświnów.
Największym z trzech gatunków fok zamieszkujących Morze Bałtyckie jest foka szara, zwana inaczej szarytką morską. Jeszcze przed stu laty w Bałtyku żyło ok. 100 tys. osobników tego gatunku. Wzrost jego liczebności i rozwój przemysłowego rybołówstwa na początku XX w. spowodował, że zwierzęta te traktowano jako szkodniki, a za zabite wypłacano nagrody. Potem samice zaczęły chorować ze względu na zanieczyszczenie środowiska środkami chemicznymi (m.in. pestycydami DDT). Dziś populacja tych ssaków liczy około 1/3 sprzed 100 lat, a na polskim wybrzeżu nie ma rozmnażającej się populacji. Od kilku lat jednak obserwujemy powrót fok na polskie wybrzeże Bałtyku i stałą ich kolonie w ujściu Przekopu Wisły. Samce osiągają 2,5–3 m długości i 300 kg wagi, samice są mniejsze – odpowiednio 2 m i 200 kg. Od innych fok odróżnia je wydłużony pysk, przypominający psa, stąd w języku kaszubskim bierze się określenie „morski pies". Na różnorodne ubarwienie osobników nakłada się jedna cecha: samce są zawsze jednolicie ciemno ubarwione, samice zaś mają ciemnoszare grzbiety i jaśniejsze brzuchy ozdobione unikalnym dla danego osobnika układem ciemnych plamek. Po swoją zdobycz – ryby toni wodnej i dna morskiego – szarytki morskie potrafią zanurkować na głębokość 200 m i wytrzymać pod wodą do 30 minut. By odpocząć, czasem wychodzą na ląd, jednak nie czują się tam bezpiecznie – szybko płoszy je człowiek lub inne potencjalne zagrożenie. Mogą spać, unosząc się na powierzchni wody lub pod wodą. Dłuższy pobyt fok na lądzie można zaobserwować późną wiosną, kiedy linieją, a także na przełomie lutego i marca, gdy samica szczeni się i karmi swoje potomstwo.

fot. Robert Nanaszko

fot. Magdalena Jędro

Nerpa obrączkowana, foka obrączkowana (łac. *Pusa hispida,* kasz. *piestrzeniowóny zelińt*)

Gatunek narażony, ściśle chroniony

Siedlisko: wody Bałtyku, ustronne plaże i przybrzeżne łachy

Foki te zdecydowanie rzadziej spotyka się na naszym wybrzeżu, w obrębie Bałtyku występują głównie w zatokach: Botnickiej, Fińskiej i Ryskiej. Są najmniejsze z trzech widywanych u nas gatunków tych ssaków, mają od 125 do 170 cm długości. Umaszczenie nerpy obrączkowanej jest szarobrązowe, jaśniejsze na brzuchu. Na grzbiecie i bokach spotyka się jaśniejsze linie w kształcie pierścieni. Foki te spotyka się raczej pojedynczo, w przeciwieństwie do szarytek. Są świetnie przystosowane do życia w akwenach, które zimą zamarzają. Od początku zimy utrzymują w pokrywie lodowej przeręble, aby móc polować na drobne gatunki ryb, skorupiaki i małże. Po zdobycz zapuszczają się nawet na głębokość 300 m. Masa tłuszczu odkładanego przez nerpę w sezonie letnim może osiągać połowę wagi jej ciała. Późną zimą lub wczesną wiosną w śnieżnych jamach na krach i polach lodowych przychodzą na świat młode, które stopniowo uczą się zachowań od matki.

fot. pl.wikipedia.org/Kingfisher/CC BY-SA (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)

Stowarzyszenie Turystyczne „Kaszuby Północne" Lokalna Organizacja Turystyczna działa od 2001 roku. Naszą misją jest pokazywanie Kaszub Północnych jako raju dla podróżujących ceniących naturę, dziedzictwo, kulturę. Chcemy utrzymać status rozpoznawalnej marki turystycznej w Polsce. Jednym z celów organizacji jest podejmowanie działań na rzecz popularyzacji i ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego m.in. poprzez organizację wystaw, festiwali, spacerów czy produkcje wydawnicze.

Dla tych, którzy kochają przyrodę

Album fotografii przyrodniczej „Naturalnie, Kaszuby Północne"

Album zawiera ponad 150 fotografii przyrodniczych ziemi puckiej blisko 50 autorek_ów, którzy tu mieszkają lub są turystami z plemienia natury. Część zdjęć została nadesłana w ramach pierwszego ogólnopolskiego konkursu fotograficznego „Naturalnie, Kaszuby Północne" zorganizowanego przez Lokalną Organizację Turystyczną „Kaszuby Północne".

Prace ukazują Zatokę Pucką, ptaki, aleje, krajobrazy, brzeg morski, dziko występujące rośliny i zwierzęta. Z obrazów wyłania się mapa ciekawych miejsc do obserwacji i kontemplacji przyrody. Należy przygotować się na dużą dawkę cudownych widoków podanych za pomocą świetnych kadrów.

Kaszuby Północne na 4 pory roku. Przewodnik

Smagane surowymi wiatrami brzegi Bałtyku oraz najbardziej nasłoneczniona zatoka w Polsce – Zatoka Pucka. Zimą można obserwować zorzę polarną. Zmiany pór roku zwiastują tu dalecy ptasi przybysze, zatrzymujący się jesienią i wiosną w drodze między Arktyką a cieplejszymi krajami. Choć to nie pojezierze, znajdują się tu najczystsze z polskich jezior. Oto Kaszuby Północne, gdzie można odkrywać niezwykłe krajobrazy, zjawiska przyrodnicze oraz rośliny i zwierzęta, których próżno szukać w innych regionach Polski.

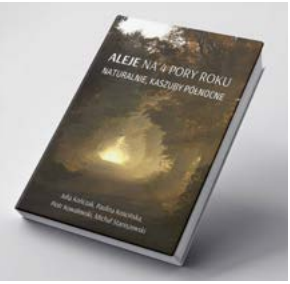

„Aleje na 4 pory roku. Naturalnie, Kaszuby Północne"

To album i przewodnik po olśniewających drogach. W książce zapraszamy na wędrówkę szlakiem najpiękniejszych, najciekawszych i najstarszych alej Kaszub Północnych, podczas której poznamy niezwykłą historię tych stron, a także ich przyrodnicze skarby.

Dostępny w formie ebooka oraz audiobooka.

Autorzy: Piotr Kowalewski (rośliny i ssaki morskie) i dr inż. Jarosław K. Nowakowski (ptaki)

Koordynacja produkcji wydawniczej: Barabara Mudlaff

Redakcja: Barbara Gąsiorowska

Zdjęcia na okładce: Marek Jagodziński, Wojciech Podolak, Piotr Widerski, Magdalena Hadwiczak.

Zdjęcia wewnątrz: Magdalena Jędro, Grzegorz Jędro, Barbara Mudlaff, Robert Nanaszko, Piotr Widerski, Chesapeake Bay Program Progeam (Flickr.com), Martha de Jong-Latnik (Flickr.com), nz_willowherb (Flickr.com), Shawn Lea (Flickr.com), Karl Adami (Wikipedia.org), Pixabay.com

Ilustracje: Katarzyna Kopiec

Skład: RED9.pl

Partnerzy projektu:

Wydawca:

Stowarzyszenie Turystyczne „Kaszuby Północne" Lokalna Organizacja Turystyczna, ul. Pałacowa 14, 84-107 Kłanino, biuro@kaszubypolnocne.pl

Naturalnie, Kaszuby Północne

Zapraszamy na Facebooka i Instagrama!

Kłanino 2024
Wydanie II
ISBN 978-83-968411-5-5
www.kaszubypolnocne.pl